

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/76
KARAR NO : 1987/78

ÖZET: Adlî Yargı düzeni içinde yer alan ceza mahkemelerince sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra verilen ve kesinleşen görevsizlik kararları üzerine, sıkıyönetimin kaldırıldığı bölgedeki, sıkıyönetim askerî mahkemelerine gönderilen davaların 1402 sayılı Kanununun 23. maddesi uyarınca adlî yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.
Sanık : Bülent Öğretmen
O L A Y : Öğrenci olan sanığın; 1975-1978 yılları arasında, amacı

Türkiye Cumhuriyetinin siyasî ve hukuki genel nizamlarına yıkarak yerine komünist bir düzen kurmak olan "pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneğine" üye olduğu, dernek adına duvarlara afiş yapıştırmak, derneğe ait dergiler satmak, mitinglere katılmak gibi eylemlerde bulunduğu, ayrıca 14.5.1978 tarihinde, aynı dernek mensubu kimi kişilerde ticari bir otomobili silah zoruyla gasp ettikleri, Milka Pastahanesine giderek buradakileri silahla tehdit edip kasadaki para aldıkları ileri sürülerek, gasp suçundan dolayı eylemine uyan TCK.nun 497/2., 525. ve öteki suçtan dolayı TCK.nun 141/5. maddesine göre cezalandırılması istemiyle Ankara C. Savcılığınca düzenlenen 17.4.1986 günlü, 1986/92 sayılı iddianame ile hakkında kamu davası açılmıştır.

Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi; 16.6.1986 gününde, 1986/75-116 sayı ile; gasp suçunun öteki sanıkları hakkında açılan davanın, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesi'nin 1986/20 esasına kayıtlı ve derdest olduğu, işbu davaya ait eylemin de anılan dosya ile irtibatlı bulunduğu, bu itibarla 1402 sayılı Kanununun 13/b. maddesine göre davada sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görevli olduğu gerekçesiyle mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiştir.

Anılan karar, davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 6. Ceza Dairesince 14.4.1987 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesi; 11.6.1987 gününde, 1987/27-26 sayı ile; sanığın atılı suçlardan dolayı 6.4.1986 tarihinde yakalandığı, 17.4.1986 günlü iddianame ile hakkında C. Savcılığı'nca kamu davası açıldığı, Ankara'da sıkıyönetimin 19.7.1985 tarihinde kaldırıldığı, sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra sanık yakalanmış olsa dahi, ancak sıkıyönetim devam ettiği müddetçe dava açılabilceği, sonradan yakalanan sanığın daha önce sıkıyönetim mahkemesinde açılıp görülmekte bulunan dava dosyası ile, mahkemelerine adlî yargı yerinin görevsizlik kararı ile gönderilen dava dosyasının birleştirilemeyeceği, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin emsal bir çok kararında, 1402 sayılı Kanununun 23. maddesinde belirtilen ve bir bölgede sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra o bölgedeki sıkı-

yönetim askerî mahkemelerinde dava açılmasının mümkün olmadığı ve aynı zamanda görülmekte olan bir dava dosyası ile de birleştirme imkanı bulunmadığının açıklandığı, Ankara'da sıkıyönetimin 19.7.1985 tarihinde kalkmış olmasına rağmen, sanığın 6.4.1986 tarihinde yakalanmış olduğundan bahisle davada mahkemelerinin görevli olmadığına karar vermiştir.

Anılan karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

Böylece, adli ve askerî yargı yerlerince verilen kesinleşmiş görevsizlik kararları nedeniyle 2247 sayılı Kanunun 14. maddesinde belirtilen olumsuz görev uyumsuzluğu oluşmuştur. Dosya, Ankara Sıkıyönetim Askerî Savcılığı'nın 21.7.1987 günlü, 1981/890 sayı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Selahattin Metin'in Başkanlığı'nda, Adnan Hamzaoğulları, Uzel Kızılkılıç, Casim Yılmaz, Yavuz Tahsin Özgen, Önder Ayhan ve Erkan Başeren'in katılmaları ile yaptığı 28.9.1987 günlü toplantıda, geçici raportör Danıştay Tetkik Hakimi M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavıoğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ferhat Ferhanoğlu'nun adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Suç, 1975-1978 yılları arasında ve son olarak 14.5.1978 tarihinde işlenmiş Ankara'da 26.12.1978 tarihinden itibaren sıkıyönetim ilân edilmiş, bilahare, 19.7.1985 tarihinde sıkıyönetim uygulamasına son verilmiştir.

Sanık, atılı suçlardan dolayı uzun süre aranmış, daha sonra 6.4.1986 tarihinde yakalanarak 17.4.1986 günlü iddianame ile C. Savcılığınca hakkında kamu davası açılmış adli yargı yerince verilen görevsizlik kararı Yargıtay'ca onanarak 14.4.1987 tarihinde kesinleşmiştir.

Ankara ilinde 19.7.1985 tarihinde sıkıyönetim kaldırılmış olmasına göre, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için öncelikle sıkıyönetimin kaldırılması halinde sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev ve yetkisini düzenleyen 1402 sayılı Kanunun 23. maddesinin incelenmesi gerekmektedir.

Anılan maddede aynen "sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askerî mahkemelerinde görülmekte bulunan davalar sonuçlandırılincaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkileri devam eder.....kamu davası açılmamış dosyalar ile duruşmanın tatiline karar verilmiş davalar, durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili merciiilere gönderilir." denilmektedir.

Burada önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, adı geçen maddenin 1. fıkrasında yer alan ve görevi düzenleme bakımından sıkıyönetimin kaldırılması hali için değişik bir kural getiren "sıkıyönetim mahkemelerinde görülmekte olan davalar deyimi" olmaktadır. 1402 sayılı Kanunun 23. maddesinin 1. ve 3. fıkraları birlikte değerlendirildiğinde, kanun koyucu tarafından sıkıyönetim askerî mahkemelerinde açılmış bulunan davaların sıkıyönetimin kaldırılması halinde dahi

bu mahkemelerce görülerek sonuçlandırılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Gerek CMUK.nun gerek 353 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre, kamu davası; yöntemine uygun olarak düzenlenmiş bir iddianame ile açılabileceği gibi, değişik yargı düzenleri içinde yer alan ceza mahkemelerinden birinin diğer ceza mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle verdiği görevsizlik kararı ile de açılabilir. Öğretide kabul edildiği üzere, duruşmada verilen görevsizlik kararı son soruşturmanın açılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle ceza mahkemelerince verilen görevsizlik kararlarının son tahkikatın açılmasına dair olan kararın bütün sonuçlarını doğurması; görevli görülen diğer ceza mahkemesinde iddianame gibi kamu davasının açılması, aynı şartlara tabi olması ise; bu mahkemede iddianame yerine geçmesidir. Bu duruma göre görevsizlik kararı ile dosya kendisine gelen bir ceza mahkemesinin, iddianame ile kendisine kamu davası açılmış gibi duruşma yaparak davayı sonuçlandırması gerekir.

Bu durumda adlî yargı yeri ceza mahkemelerince verilen görevsizlik kararları ile sıkıyönetimin kaldırıldığı bölgedeki sıkıyönetim askeri mahkemelerine gönderilen dava dosyalarında 1402 sayılı Kanunun 23/1. maddesinde belirtilen biçimde görülmekte olan bir dava durumu bulunduğunun kabul edilebilmesi için görevsizlik kararının sıkıyönetimin kaldırılış tarihinden önce verilip kesinleşmiş olması gerekir. Aksi bir düşüncüyü adı geçen maddenin 3. fıkrasında öngörülen "kamu davası açılmamış dosyalar ile, duruşmanın tatiline karar verilmiş davalar durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili merciiilere gönderilir" şeklindeki sıkıyönetim askerî savcısına dahi sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra bu mahkemelere kamu davası açma yetkisi tanımayan kuralla bağdaştırmak mümkün değildir.

İnceleme konusu uyuşmazlıkta; adlî yargı yeri olan Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nce verilen 16.6.1986 günlü, görevsizlik kararının Ankara'da sıkıyönetimin kaldırılış tarihi olan 19.7.1985 gününden sonra Yargıtay'ca onanarak 14.4.1987 gününden sonra kesinleştiği anlaşıldığından ve sıkıyönetimin kaldırılması halinde sadece görülmekte bulunan davalar sonuçlandırılincaya kadar görev ve yetkisi devam eden Ankara Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nde sıkıyönetimin kaldırılması tarihinden sonra kamu davası açılmıyacağı cihetle, bu tarihten sonra verilen görevsizlik kararına konu olan dava için 1402 sayılı Kanunun 23/1. maddesinde belirtilen anlamda görülmekte bulunan bir dava bulunduğundan söz edilemeyeceğinden, anılan davaya sıkıyönetim askerî mahkemesinde bakılması mümkün değildir.

.../....

Nitekim Uyuşmazlık Mahkemesi'nin istikrar kazanmış içtihatlarında bu yoldadır.

Öte yandan sanık, 6.4.1986 tarihinde yakalanmış dup Ankara'da sıkıyönetim 19.7.1985 tarihinde kaldırılmıştır. Sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra sanık yakalanmış olsa dahi, hakkında ancak sıkıyönetim devam ettiği müddetçe dava açılabilirdiğinden, sonradan yakalanan sanığın, daha önce sıkıyönetim askerî mahkemesinde açılıp görülmekte olan dava, dosyası ile, sıkıyönetim askerî mahkemesine adlî yargı yerinin görevsizlik kararı ile gönderilen dava dosyasının birleştirilme olanağı bulunmamaktadır.

Bu durum karşısında sonuç olarak; 1402 sayılı Kanununun 23. maddesindeki; sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra, o bölgedeki sıkıyönetim askerî mahkemesine dava açılması mümkün olmadığı gibi görülmekte olan bir dava ile birleştirme imkânında bulunmadığından, davaya adlî yargı yerinde bakılması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davada adlî yargı yeri görevli bulunduğundan Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16.6.1986 günlü, 1986/75-116 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adlî Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16.6.1986 günlü, 1986/75-116 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına 28.9.1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Selahattin Metin

Üye

Adnan Hamzaoğulları

Üye

Uzel Kızılkılıç

Üye

Casim Kılmaç

Üye

Y. Tahsin Özgen

Üye

Önder Ayhan

Üye

Erkan Başaren

i/ç